Gezamenlijke huishouding

Voert betrokkene een gezamenlijke huishouding met een ander, dan wordt hij ook als gehuwd aangemerkt. Van een gezamenlijke huishouding is sprake als betrokkene met een ander een gezamenlijk hoofdverblijf heeft en zij wederzijdse zorg voor elkaar dragen.

◎ Wat is een gezamenlijke huishouding?

Iemand die een (wettig) huwelijk heeft gesloten of een geregistreerd partnerschap is aangegaan, wordt aangemerkt als gehuwd. Dat blijft hij tot een van beiden komt te overlijden of de echtscheiding in de basisadministratie is geregistreerd.

Gezamenlijke huishouding

Voert betrokkene een gezamenlijke huishouding met een ander, dan wordt hij ook als gehuwd aangemerkt. Van een gezamenlijke huishouding is sprake als betrokkene met een ander:

- een gezamenlijk hoofdverblijf heeft; en
- zij wederzijdse zorg voor elkaar dragen.

Aan beide voorwaarden moet zijn voldaan. Een gezamenlijk hoofdverblijf zonder wederzijdse zorg levert geen gezamenlijke huishouding op, tenzij sprake is van een onweerlegbaar rechtsvermoeden. En datzelfde geldt indien betrokkenen wel zorg voor elkaar dragen, maar ieder hun eigen hoofdverblijf hebben. De omstandigheden die tot het voeren van een gezamenlijke huishouding hebben geleid, de motieven van betrokkenen en de aard van hun onderlinge relatie zijn daarbij niet van belang. Dat betekent dat je geen rekening hoeft te houden met de subjectieve beleving van de relatie door betrokkenen en de mate van intimiteit.

Uitzonderingen

Van een aantal situaties is wettelijk vastgelegd dat zij niet zijn aan te merken als een gezamenlijke huishouding. Het gaat dan om:

- iemand die een gezamenlijke huishouding voert met een eerstegraads familielid (vader, moeder, dochter of zoon);
- iemand die een gezamenlijke huishouding voert met een tweedegraads familielid (broer, zus, opa of oma). Als extra voorwaarde geldt in deze laatste situatie dan wel dat bij hemzelf of zijn tweedegraads familielid sprake moet zijn van zorgbehoefte.
- Voormalige pleegkinderen horen niet bij het gezin.

Als eerstegraads familieleden worden in dit verband ook de stiefvaders en -moeders met hun stiefkinderen aangemerkt, evenals voormalig pleegkinderen met hun voormalige pleegouders (de ouders die voor hen een pleegvergoeding of kinderbijslag ontvingen of zelfs nog ontvangen)

Klik hier voor een uitgebreide toelichting op artikel 3 Pw.

Pw art. 3, IOAW art. 3, IOAZ art. 3 gezamenlijke huishouding
Pw art. 4, IOAW art. 4, IOAZ art. 4, alleenstaande, alleenstaande ouder, gezin

◎ Gezamenlijk hoofdverblijf

Begrip woning

De omschrijving van het begrip 'woning' is gelijk aan de omschrijving uit de Wet op de Huurtoeslag. Het moet gaan om een zelfstandige woning, dat wil zeggen een woning voorzien van een eigen toegang waarbij geen wezenlijke woonfuncties met anderen worden gedeeld. Wezenlijke woonfuncties zijn de woonkamer, slaapkamer, badkamer of toilet, keuken en de toegang tot de woning. De (gezamenlijke) telefoonaansluiting, gemeenschappelijke nutsvoorzieningen als water en elektriciteit, een aanwezigheid van verbindingsdeuren tussen twee wooneenheden en een gezamenlijke schuur vallen niet onder wezenlijke woonfuncties.

Soms is er geen sprake van een zelfstandige woning, maar bestaat er wel recht op huurtoeslag, namelijk bij een onvrije etage en een aangewezen wooneenheid. Een onvrije etage voldoet aan alle kenmerken van een zelfstandige woonruimte, maar heeft geen eigen voordeur. Een aangewezen wooneenheid is een woonruimte die door de Belastingdienst/Toeslagen is aangewezen als wooneenheid waarvoor huurtoeslag kan worden verkregen omdat deze geschikt en bestemd is voor begeleid wonen, studentenhuisvesting, groepswonen door ouderen of een daarmee vergelijkbare woonvorm. In deze gevallen is een gezamenlijke huishouding mogelijk.

Een woonschip valt niet onder de Wet op de Huurtoeslag, maar wel onder de Participatiewet. Een woonwagen valt wel onder de Wet op de Huurtoeslag.

Eén adres

U mag er vanuit gaan dat twee personen een gezamenlijk hoofdverblijf hebben, als ze allebei op hetzelfde adres staan ingeschreven in de BRP. Ook als het gaat om twee adressen, maar deze personen een of meerdere wezenlijke woonfuncties delen, kunt u uitgaan van een gezamenlijk hoofdverblijf. Als betrokkenen gemotiveerd aangeven dat er geen sprake is van een gezamenlijke huishouding, dan moet u dit nader onderzoeken (ECLI:NL:CRVB:2006:AZ3029). Denk aan de situatie dat één van beiden stelt dat

hij het adres enkel gebruikt als postadres. Niet de inschrijving maar de feitelijke situatie is doorslaggevend (ECLI:NL:CRVB:2007:BB7743). Als het vermoeden bestaat dat de feitelijke woonplaats ergens anders is dan op het adres van inschrijving in de BRP, dan is het aan de gemeente om dat aannemelijk te maken.
Voor het vaststellen van een gezamenlijk hoofdverblijf, is het niet noodzakelijk dat deze personen in een woning wonen. Als de verblijfplaats gemeenschappelijk is, dan kun je ook stellen dat betrokkenen een gezamenlijk hoofdverblijf hebben. Dat kan bijvoorbeeld als er sprake is van een gemeenschappelijk verblijf in een toercaravan (ECLI:NL:CRVB:2006:AX1621).

Twee volledig zelfstandige adressen

Wanneer betrokkenen staan ingeschreven op twee volledig zelfstandige adressen, kunt u toch een gezamenlijk hoofdverblijf aannemen als zij feitelijk slechts van één adres gebruik maken. Als betrokkenen dit niet zelf verklaren zult u dit zelf moeten aantonen. U moet dan zowel aantonen dat het ene adres gezamenlijk wordt gebruikt als dat het andere adres niet wordt gebruikt door betrokkenen (ECLI:NL:CRVB:2007:AZ9198).

In uitzonderingsgevallen kan het natuurlijk ook zo zijn dat de betrokkenen van beide adressen gezamenlijk gebruik maken, door een deel van de week op het ene en het andere deel van de week op het andere adres te wonen. Ook in deze uitzonderlijke situatie mag een gezamenlijk hoofdverblijf worden aangenomen (ECLI:NL:CRVB:2007:AZ7924 of ECLI:NL:CRVB:2005:AS8223). Daarvoor is wel aanvullend onderzoek nodig. De Hoge Raad (ECLI:NL:HR:2015:556) oordeelt dat, om het hoofdverblijf bij een gezamenlijke huishouding vast te kunnen stellen, ten aanzien van ieder van de betrokkenen afzonderlijk moet worden beoordeeld in welke van die twee woningen zich het zwaartepunt van het persoonlijke leven van de betrokkene afspeelt. In dit specifieke geval gaat het om twee mensen die ieder een eigen woning hebben waar ze afwisselend -gezamenlijk - verblijven. De Hoge Raad stelt echter dat je per persoon afzonderlijk het hoofdverblijf moet aantonen. Is dat niet dezelfde woning voor beide personen, dan is geen sprake van een gezamenlijke huishouding.

Pw art. 3
IOAW art. 3
IOAZ art. 3

◎ Toetsingscriteria gezamenlijk hoofdverblijf

U bepaalt of er sprake is van een gezamenlijk hoofdverblijf aan de hand van concrete feiten en omstandigheden. Het hoofdverblijf van iemand ligt daar waar het zwaartepunt van zijn persoonlijk leven ligt (ECLI:NL:CRVB:2017:2293). Dat iemand overdag heel vaak bij een ander verblijft is onvoldoende om van

gezamenlijk hoofdverblijf te kunnen spreken. De volgende factoren kunnen verder een aanwijzing vormen voor een gezamenlijk hoofdverblijf:

- Betrokkene leegt zijn brievenbus niet regelmatig.
- Het aantal nachten dat twee personen gemiddeld per week bij elkaar verblijven.
- Waar bewaart betrokkene zijn persoonlijke spullen en administratie.
- Het gebruik van gas en elektriciteit is zo gering dat het niet verenigbaar is met een normaal gebruik van een woning (CRvB 10 oktober 1995, nr. 95/1373 ABW, 95/1380 ABW, JABW 96, nr. 9).
- Het grootste gedeelte van de (vrije) tijd wordt doorgebracht op dat adres.
- De maaltijden worden vaak gezamenlijk gebruikt.
- Betrokkene verlaat de woning alleen voor een bepaald doel en met het oogmerk daar nadien weer terug te keren (CRvB 31 oktober 1995, nr. 95/943 ABW, JABW 96, nr. 18).
- Betrokkenen verblijven in de weekenden en in de vakanties gezamenlijk in een caravan op een camping (ECLI:NL:CRVB:2006:AW5228).
- De eigen woning is maar gedeeltelijk ingericht (ECLI:NL:CRVB:2004:AR3957).
- Uit verklaringen van buurtbewoners blijkt dat betrokkenen niet in de woning woont (ECLI:NL:CRVB:2004:AR3957).
- Betrokkene gaat alleen af en toe naar de eigen woning om bijvoorbeeld post op te halen of voor huisdieren te zorgen.
- De persoonlijke spullen en de administratie van betrokkene bevinden zich op een gezamenlijk adres (ECLI:NL:CRVB:2007:BA7637).
- Betrokkenen beschikken beiden over een sleutel van de woning.
- In die woning worden de gezamenlijke hobby's uitgeoefend (CRvB 26 november 2002, RSV 2003/35).
- Betrokkene checkt (bijna) dagelijks in of uit met een op zijn naam geregistreerde OV-chipkaart op de dichtstbijzijnde tramhalte vanaf het uitkeringsadres (ECLI:NL:CRVB:2018:1201).

Als het vooraf duidelijk is dat het verblijf tijdelijk is, dan is er geen sprake van een hoofdverblijf in dezelfde woning. Denk aan een kortdurende logeerpartij of het bieden van tijdelijk onderdak aan een vriend of familielid met relatieproblemen. In de Verzamelbrief november 2015 geeft de staatssecretaris ook aan dat tijdelijk verblijf van een vluchteling geen invloed heeft op de uitkering. Het moet dan wel gaan om een zeer beperkte periode.

Als de tijdelijke medebewoner helemaal geen eigen woonruimte heeft, dan is zijn hoofdverblijf wel in de woning waar hij tijdelijk verblijft. Als een bijstandsgerechtigde tijdelijk opvang biedt aan een ex-gedetineerde, dan kan dit leiden tot een gezamenlijke huishouding, ook al is de feitelijke samenwoning in tijd beperkt. De duur van de gezamenlijke huishouding speelt namelijk in beginsel geen rol van betekenis (ECLI:NL:CRVB:2005:AT6279).

Pw art. 3
IOAW art. 3
IOAZ art. 3

◎ Wederzijdse zorg

Wederzijdse zorg kan blijken uit:

1. het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding danwel een andere mate van financiële verstrengeling; of
2. doordat betrokkenen op andere wijze in elkaars zorg voorzien.

Ook een combinatie van beiden is mogelijk.

Bewijslast

De wederzijdse zorg moet blijken uit concrete feiten en omstandigheden en kan niet gebaseerd zijn op vermoedens, tenzij betrokkenen dit zelf verklaren voor elkaar te zorgen. Het gaat om het geheel van feiten en omstandigheden. Een bepaalde omstandigheid kan in de ene situatie wel doorslaggevend zijn, terwijl het in de andere situatie niet voldoende is om een gezamenlijke huishouding aan te nemen. Het feit dat een kostganger een keer de kinderen van school haalt of helpt de huiskamer te behangen, betekent niet direct dat er sprake is van een gezamenlijke huishouding.

Bij financiële verstrengeling kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een gezamenlijke bankrekening die door beide betrokkenen gebruikt wordt of schulden van de ene betrokkene die door de andere betrokkene wordt betaald.

Een vermoeden is niet voldoende om aan te nemen dat voldaan is aan het zorgcriterium (ECLI:NL:CRVB:2005:AT3369). Het is ook niet voldoende als het voornemen aanwezig is om zorg te verlenen, maar de zorg wordt (nog) niet daadwerkelijk verleend (ECLI:NL:CRVB:2007:BB8286).

Niet van belang is:

- of betrokkenen een seksuele relatie hebben en of er sprake is van 'huiselijke gezelligheid';
- wat de subjectieve gevoelens van betrokkenen en omwonenden over de relatie zijn (ECLI:NL:CRVB:2004:AO5652);
- wat de persoonlijke motieven zijn voor de wederzijdse zorg, bijvoorbeeld humanitaire overwegingen (ECLI:NL:CRVB:2003:AH9040) of een noodsituatie (ECLI:NL:CRVB:2014:1480).

Wel van belang maar niet doorslaggevend is:

- het enkele feit dat de woonruimte waar betrokkenen gezamenlijk hoofdverblijf hebben te klein is, zodat het lastig is om twee gescheiden huishoudens te voeren (ECLI:NL:CRVB:2007:BA8284);
- de duur van de wederzijdse zorg. Een vooropgesteld tijdelijk verblijf bij de partner (in een latrelatie) in afwachting van een eigen woning doet niet af aan de wederzijdse zorg. Er kan wel op grond van gemeentelijk beleid een uitzondering worden gemaakt voor een korte kennismakingsperiode.

Zorgbehoefte en wederzijdse zorg

Wanneer twee mensen op hetzelfde adres verblijven, de een volledig zorgbehoeftig is en door de ander verzorgd wordt, kan er géén sprake zijn van een gezamenlijke huishouding. De mogelijkheid van wederzijdse zorg is immers niet aanwezig (ECLI:NL:CRVB:2011:BP2933). Ondersteuning na een operatie kan wel leiden tot wederzijdse zorg en daarmee tot het aannemen van een gezamenlijke huishouding (ECLI:NL:CRVB:2014:3241).

Meer dan twee personen

Indien er sprake is van samenwoning van meer dan twee personen kan dit niet worden opgevat als gezamenlijke huishouding. Wel is het mogelijk dat twee van de drie personen een gezamenlijke huishouding voeren en dat de derde als alleenstaande wordt aangemerkt. Die twee personen moeten dan ten opzichte van elkaar blijk geven van een mate van zorg, die ten opzichte van de derde persoon niet aanwezig is. Is dit niet mogelijk (ze dragen alle drie vergelijkbaar hun steentje bij) dan blijft sprake van alleenstaanden en de kostendelersnorm. Dit is anders als er tussen twee van de drie personen een verwantschap is van de eerste graad. In dat geval kun je tussen de twee overige personen wel een gezamenlijke huishouding aannemen (ECLI:NL:CRVB:2010:BO1231).

Geen wederzijdse zorg nodig bij onweerlegbaar rechtsvermoeden

Bij een onweerlegbaar rechtsvermoeden hoef je geen wederzijdse zorg aan te tonen. Het feit dat deze situatie zich voordoet in combinatie met de vaststelling dat sprake is van een gezamenlijk hoofdverblijf is dan voldoende om een gezamenlijke huishouding aan te nemen.

Pw art. 3
IOAW art. 3
IOAZ art. 3

◎ Samenwonen en zorgbehoefte

Een ongehuwde persoon die een gezamenlijke huishouding voert met een ander wordt als gehuwd of echtgenoot aangemerkt. Behalve als het een eerstegraads bloed- of aanverwant betreft of als er sprake is van een zorgbehoefte bij één van hen. Uit artikel 3 lid 2, onderdeel a, Pw volgt dat eerstegraads bloed- en aanverwanten én tweedegraads bloedverwanten die voldoen aan het criterium zorgbehoefte uitgezonderd kunnen worden van de gehuwdennorm als zij een gezamenlijke huishouding voeren.

De CRvB heeft geoordeeld dat de uitzondering wegens zorgbehoefte voor iedereen geldt (lees de bespreking van deze uitspraak en de uitspraak ECLI:NL:CRVB:2023:218).

Wat is er aan de hand?

Zowel de CRvB (ECLI:NL:CRVB:2016:4487) als de Hoge Raad (ECLI:NL:HR:2017:3081) hebben eerder al geoordeeld dat er geen rechtvaardiging is voor een verschillende behandeling van het recht op bijstand van samenwonende broers en zussen en andere ongehuwd samenwonenden indien één van hen zorgbehoevend is. Een daarop volgend wetsvoorstel dat het discriminatoire onderscheid weg moest nemen heeft het niet gehaald.

Op 24 januari 2023 heeft de CRvB bepaald dat: “De wetgever heeft nagelaten om zelf een regeling te treffen die de discriminatie opheft. Inmiddels zijn na het arrest van de Hoge Raad uit 2017 meer dan vijf jaar verstreken. De Raad ziet hierin aanleiding in te grijpen en de ongerechtvaardigde ongelijke behandeling op te heffen. Overeenkomstig de uitspraak van de Raad uit 2016 dient artikel 3, tweede lid, aanhef en onder a, van de Pw, voor zover de uitzondering wegens het bestaan van een zorgbehoefte is beperkt tot bloedverwanten in de tweede graad, wegens strijd met voornoemde verdragsbepaling buiten toepassing te worden gelaten (ECLI:NL:CRVB:2023:218).”

Concreet betekent dit dat alle ongehuwd samenwonenden waarvan er één zorgbehoevend is kunnen worden uitgezonderd van de gehuwdennorm. Dit onderscheid is niet langer alleen van toepassing op tweedegraads bloedverwanten.

Voor meer informatie lees de bespreking van ECLI:NL:CRVB:2016:4487 en de bespreking van ECLI:NL:HR:2017:3081.

Hoe stel je zorgbehoefte vast?

Er is in ieder geval sprake van zorgbehoefte als iemand:

- vanwege ziekte (of één of meer stoornissen van lichamelijke, verstandelijke of geestelijke aard) blijvend niet in staat is een eigen huishouding te voeren, omdat hij dagelijks is aangewezen op intensieve zorg van anderen; dan wel
- aanspraak kan maken op een plaats in een Wlz-instelling, maar daarvan heeft afgezien of daarvoor nog op een wachtlijst staat.

Een geldig indicatiebesluit (functie verblijf) is een aanwijzing voor het bestaan van een zorgbehoefte. Is die indicatie er niet, dan kun je een medisch advies aanvragen om vast te stellen of er sprake is van zorgbehoefte.

Pw art. 3
IOAW art. 3
IOAZ art. 3
BW Boek 1 art. 3

◎ Leveren bijdrage in de kosten van de huishouding

Je kunt het leveren van een bijdrage in de huishouding aannemen als er een financiële verstrengeling van de huishoudens is die verder gaat dan het uitsluitend delen van de woonlasten en daarmee samenhangende kosten (ECLI:NL:CRVB:2007:BB5290). Het is niet noodzakelijk dat er een min of meer gelijke bijdrage in de kosten van de huishouding wordt geleverd (ECLI:NL:CRVB:2006:AV0133).
Het is altijd noodzakelijk om alle factoren in samenhang te bekijken, maar er is wel een aanwijzing dat sprake is van financiële verstrengeling in de volgende situaties:

- het gezamenlijk doen van bepaalde huishoudelijke uitgaven;
- een gehele of gedeeltelijke inkomensoverdracht;
- de inbreng van duurzame gebruiksgoederen in het huishouden;
- het gebruik maken van elkaars bank- of girorekeningen;
- een gezamenlijke verzekering of geldlening;
- het afsluiten van een levensverzekering met de ander als begunstigde;
- het aanvragen van huurtoeslag door degene die zich niet als hoofdbewoner presenteert;
- borg staan voor elkaar;
- het huurcontract staat op beider naam;
- betrokkenen staan samen ingeschreven als woningzoekenden;
- de kosten van een vakantie delen;
- betrokkenen hebben de kosten verdeeld en een betalingsafspraak gemaakt over bijvoorbeeld:
  - aflossing schulden
  - nutsvoorzieningen
  - telefoonrekening
  - gemeentelijke heffingen
  - kabelaansluiting
  - abonnementen
  - contributie voor verenigingen
  - inboedelverzekering en aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren
  - schoolgeld kinderen
  - betaling kosten auto

Pw art. 3
IOAW art. 3
IOAZ art. 3

◎ Anderszins in elkaars zorg voorzien

Worden de financiën gescheiden gehouden of heeft één van de partners geen inkomen, dan is er geen sprake van financiële verstrengeling. Het wederzijds zorg dragen kan dan blijken uit het tweede element 'het anderszins in elkaars

verzorging voorzien'. Een aantal factoren die een aanwijzing kunnen zijn voor het anderszins in elkaars zorg voorzien:

- het verrichten van huishoudelijk werk ten behoeve van de ander;
- het verzorgen van de kinderen van de ander;
- het gezamenlijk gebruik van de auto;
- het helpen bij de verhuizing naar een gezamenlijke woning;
- het gezamenlijk opknappen van de woning;
- het gezamenlijk op vakantie gaan;
- de tuin onderhouden;
- elkaar verzorgen bij ziekte;
- gezamenlijk eten, Tv-kijken of boodschappen doen;
- samen naar activiteiten van de kinderen gaan;
- gezamenlijk bezoek aan theater, bioscoop, musea.

Zorg puur eenzijdig

Indien de zorg puur eenzijdig is (één iemand betaalt alles en hij verzorgt ook de ander), dan is er geen sprake van wederzijdse zorg. Het moet dan wel heel duidelijk om eenrichtingsverkeer gaan. Levert de ander toch enige vorm van financiële bijdrage of zorg voor de ander, dan is weer sprake van wederzijdse zorg. Het enkele gegeven dat betrokkene zorg ontvangt van degene met wie hij het hoofdverblijf deelt, is onvoldoende om een gezamenlijke huishouding aan te nemen, maar ook onvoldoende om te stellen dat er géén gezamenlijke huishouding bestaat (ECLI:NL:CRVB:2007:BB0006). U kunt niet snel aannemen dat er sprake is van eenzijdige zorg. Dat het motief voor de samenwoning gelegen is in de noodzaak van de verzorging van één van de personen is niet van belang. Het is aan de gemeente om te onderzoeken of er sprake is van een eenzijdige of wederzijdse zorgrelatie. Eenzijdige zorg kan zich voordoen bij mantelzorg. De Staatssecretaris van SZW heeft gemeenten verzocht om ruimhartig om te gaan met situaties waarin als gevolg van zeer intensieve mantelzorg het vermoeden zou kunnen bestaan van een gezamenlijke huishouding (verzamelbrief november 2007).

Pw art. 3
IOAW art. 3
IOAZ art. 3

◎ Onweerlegbaar rechtsvermoeden

Er zijn 4 situaties waarin sprake is van een 'onweerlegbaar rechtsvermoeden'. In deze situaties is een gezamenlijk hoofdverblijf voldoende om een gezamenlijke huishouding aan te nemen. U hoeft niet meer aan te tonen dat er sprake is van wederzijdse zorg. Het begrip 'onweerlegbaarheid' houdt in dat het voor betrokkene niet mogelijk is om het tegendeel te bewijzen. Afwijken van de rechtsvermoedens op grond van individualisering is in de Participatiewet wel mogelijk (dit kan niet in de IOAW/Z). Het betreft de volgende situaties:

1. Huwelijk

Twee mensen zijn in een periode van twee jaar voorafgaand aan de aanvraag met elkaar gehuwd geweest of in het kader van de uitvoering van de wet als gehuwden aangemerkt. U beschouwt twee mensen als gehuwd zolang hun echtscheiding niet geregistreerd is. Voor de termijn van twee jaar kijkt u dus naar de registratiedatum van de echtscheiding en niet naar het moment dat betrokkenen feitelijk uit elkaar zijn gegaan. Deze bepaling geldt niet alleen voor ex-echtgenoten, maar voor alle personen die in de afgelopen twee jaar als gehuwden zijn aangemerkt (bijvoorbeeld broers). In de tekst van de wet staat geen beperking in tijd voor gehuwden, maar uit de jurisprudentie blijkt dat deze beperking ook voor gehuwden geldt, gelet op het gelijkheidsbeginsel (ECLI:NL:CRVB:2005:AU7657).
U mag onweerlegbare rechtsvermoedens niet 'stapelen' Dat wil zeggen dat u het ene onweerlegbare rechtsvermoeden niet mag gebruiken voor het vaststellen van het andere onweerlegbare rechtsvermoeden ECLI:NL:CRVB:2011:BP1488 (geen stapeling onweerlegbare rechtsvermoedens)).

Hoe te handelen als 2-jaarstermijn voor rechtsvermoeden (gezamenlijke huishouding) verstrijkt tijdens de aanvraagperiode?

2. Kind

Uit hun relatie is een kind geboren of heeft erkenning plaatsgevonden van een kind van de één door de ander. Het gaat om een kind dat in Nederland verblijft ECLI:NL:CRVB:2008:BC7186). Het rechtsvermoeden dat sprake is van wederzijdse zorg geldt nog niet voor de periode die voorafgaat aan de geboorte van het kind. In dat geval zul je het bestaan van wederzijdse zorg in volle omvang moeten aantonen (ECLI:NL:CRVB:2007:BA3329). Om een beroep te kunnen doen op het rechtsvermoeden is verder niet vereist dat het kind geboren is op een tijdstip dat betrokkenen gehuwd waren of een gezamenlijke huishouding voerden (CRvB 29-04-2002, nr. 99/5270).
De beperking in tijd die daarnaast voor ex-gehuwden wel geldt (twee jaar), geldt niet voor dit rechtsvermoeden. Het is dus mogelijk dat er toch een gezamenlijke huishouding wordt aangenomen als de ex-gehuwden langer dan twee jaar terug zijn gescheiden, namelijk als er uit hun relatie een kind is geboren. De reden van de erkenning (bijvoorbeeld puur uit humanitaire overwegingen) speelt geen enkele rol (ECLI:NL:CRVB:2003:AH9040). Erkenning plus gezamenlijk hoofdverblijf is gezamenlijke huishouding.
De Hoge Raad heeft bepaald dat er geen temporele beperking aan dit onweerlegbaar rechtsvermoeden is gekoppeld (ECLI:NL:HR:2009:BH2580 (onweerlegbaar rechtsvermoeden niet temporeel beperkt)). Dat wil zeggen, dat ook na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar van het kind, dit onweerlegbaar rechtsvermoeden van kracht blijft. Deze bepaling van de Hoge Raad is nog steeds van kracht. Zie bijvoorbeeld rechtsoverweging 4.3.4 van ECLI:NL:CRVB:2019:3152.

Wel moet onomstotelijk vaststaan dat uit de betreffende relatie een kind is geboren of erkenning heeft plaatsgevonden. Als één van de ouders stelt dat het kind van hun beiden is en de andere ouder stelt dat dit niet zo is, of dat niet zeker is dat het kind van deze betreffende ouders is, dan is er geen sprake van een onweerlegbaar rechtsvermoeden (ECLI:NL:CRVB:2007:BB6244). Ook een verklaring 'van horen zeggen' is onvoldoende (ECLI:NL:CRVB:2019:382). Als duidelijk is dat er sprake is van een gezamenlijke huishouding vanwege hoofdverblijf in dezelfde woning, dan is het onweerlegbaar rechtsvermoeden niet meer van toepassing (ECLI:NL:CRVB:2013:BY8472).

De vraag wie met wie een gezamenlijke huishouding voert in een situatie van 3 of meer personen met een hoofdverblijf op hetzelfde adres, is bij een onweerlegbaar rechtsvermoeden eenvoudig te beantwoorden. Dat blijkt uit deze uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 4 juni 2019. In die zaak stond vast dat uit de relatie van 2 van de bewoners een kind was geboren. Daarmee was, kort gezegd, gegeven dat deze 2 personen een gezamenlijke huishouding voerden. Een gezamenlijke huishouding is bij bewoning door meer dan 2 personen en zonder onweerlegbaar rechtsvermoeden lastig vast te stellen en vergt meestal een uitgebreid onderzoek. De reden daarvan is, dat de lijnen van het wettelijk criterium van wederzijdse zorg, als daar al sprake van is, dan niet snel helder zijn. Bij een onweerlegbaar rechtsvermoeden echter hoeft juist op dat onderdeel geen beoordeling meer plaats te vinden, zo concludeert de Raad in rechtsoverweging 4.4.2. van de uitspraak.

3. Samenlevingscontract

Er is een onweerlegbaar rechtsvermoeden als 2 mensen zich wederzijds hebben verplicht tot een bijdrage aan de huishouding op grond van een geldend samenlevingscontract. De gemeente moet dan wel vaststellen dat deze verplichting in het contract is opgenomen (ECLI:NL:CRVB:2004:AR5326). Het is niet van belang dat de betrokkenen in overleg een andere invulling hebben gegeven aan hun bijdragen (CRvB 05-08-2003, RSV 2003/258).

4. Registratie

Op grond van een registratie moeten 2 mensen worden aangemerkt als een gezamenlijke huishouding die naar aard en strekking overeenkomt met de gezamenlijke huishouding als bedoeld in de wet. De betrokkene moet in dat geval bezwaar kunnen maken of in beroep kunnen gaan tegen de registratie. Kan dat niet, dan zult u ook wederzijdse zorg moeten bewijzen. Dit kunt u doen door een kopie van het dossier op te vragen bij de betreffende instantie en je beslissing te baseren op die onderzoeksgegevens.

Pw art. 3 , IOAW art. 3 , IOAZ art. 3 gezamenlijke huishouding
Pw art. 64 , IOAW art. 45, IOAZ art. 45 inlichtingenplicht instanties
EVRM art. 6

⇄ Onweerlegbaar rechtsvermoeden?

Vraag

Betrokkene (63 jaar) heeft een aanvraag voor algemene bijstand voor een alleenstaande ingediend. Sinds 1 mei 2021 staat zij ingeschreven op adres X. Tevens zijn per diezelfde datum de ex-partner en hun dochter (30 jaar) ingeschreven op hetzelfde adres. De scheiding van het echtpaar heeft plaatsgevonden in 2002.

Kan gesproken worden van een onweerlegbaar rechtsvermoeden van een gezamenlijke huishouding nu betrokkene samen met haar ex-partner en hun dochter op hetzelfde adres staan ingeschreven?

Antwoord

Van een gezamenlijke huishouding is sprake als betrokkene met een ander een gezamenlijk hoofdverblijf heeft en zij wederzijdse zorg voor elkaar dragen. Aan beide voorwaarden moet zijn voldaan. Een gezamenlijke hoofdverblijf zonder wederzijdse zorg levert geen gezamenlijke huishouding op, ténzij sprake is van een onweerlegbaar rechtsvermoeden.

Betrokkene en haar ex-partner staan beiden ingeschreven op hetzelfde adres. Voor het vaststellen van een gezamenlijke huishouding is het dan eerst van belang dat wordt vastgesteld dat betrokkene en ex-man niet alleen op dat adres staan ingeschreven, maar daar ook daadwerkelijk hun hoofdverblijf hebben.

In principe levert het enkele feit dat mensen een gezamenlijk hoofdverblijf hebben maar geen wederzijdse zorg voor elkaar dragen, geen gezamenlijke huishouding op. Op dit uitgangspunt bestaan vier uitzondering waarin sprake is van een ‘onweerlegbaar rechtsvermoeden’. In deze situaties is een gezamenlijk hoofdverblijf voldoende om een gezamenlijke huishouding aan te nemen. Dan hoef je niet meer aan te tonen dat sprake is van wederzijdse zorg. Eén van deze situaties is wanneer er een kind is geboren uit de relatie van betrokkenen.

De beperking in tijd die daarnaast voor ex-gehuwden wel geldt (twee jaar), geldt niet voor dit rechtsvermoeden. Het is dus mogelijk dat er toch een gezamenlijke huishouding wordt aangenomen als de ex-gehuwden langer dan twee jaar terug zijn gescheiden, namelijk als er uit hun relatie een kind is geboren.

Daarnaast heeft de Hoge Raad bepaald dat er geen temporele werking beperking aan dit onweerlegbaar rechtsvermoeden is gekoppeld (ECLI:NL:HR:2009:BH2580 (onweerlegbaar rechtsvermoeden niet temporeel beperkt)). Dat wil zeggen, dat ook na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar van het kind, dit onweerlegbaar rechtsvermoeden van kracht blijft. Deze bepaling van de Hoge Raad is nog steeds van kracht. Zie bijvoorbeeld rechtsoverweging 4.3.4 van ECLI:NL:CRVB:2019:3152.

Vaststaat dat betrokkene en haar ex-partner samen een kind hebben. Wanneer ook wordt vastgesteld dat zij een gezamenlijk hoofdverblijf hebben op hetzelfde adres, is er inderdaad sprake van een onweerlegbaar rechtsvermoeden van een gezamenlijke huishouding. Dat het krijgen van een kind al enige tijd geleden is, maakt dit dus niet anders.

◎ Onweerlegbaar rechtsvermoeden, registraties

Als sprake is van een aangewezen registratie in combinatie met een gezamenlijk hoofdverblijf mag je een gezamenlijke huishouding aannemen. Je houdt rekening met de registratie als deze

- bestaat op het moment dat betrokkene een aanvraag doet, of
- in een periode van twee jaar voor deze aanvraag op enig moment heeft bestaan of
- tijdens de uitkeringverstrekking plaatsvindt.

Het rechtsvermoeden kan niet meer worden toegepast ten aanzien van de registratie van gezamenlijke huishouding in de inmiddels vervallen Awb, CSV en Zfw (ECLI:NL:CRVB:2006:AV7784). Dit is van belang voor herziening / intrekking en terugvordering van bijstand die onder het regime van de Awb is verstrekt.
De registratie houdt in dat twee mensen - binnen het kader van de uitvoering van een van de hieronder genoemde wetten - zijn of worden aangemerkt als een gezamenlijke huishouding. Niet alle wetten hanteren daarbij trouwens hetzelfde begrip. Sommige spreken over duurzame gezamenlijke huishouding, andere weer over duurzame gemeenschappelijke huishouding of duurzame relatie.

ANW	WAO
AOW	WAZ
Burgerlijk Wetboek, Boek 7, titel 4.5.3	Wet inkomstenbelasting 2001
IOAW	Wet op de loonbelasting 1964
IOAZ	Wet op de studiefinanciering
IOW	WSF 2000
Pw	Wet uitkeringen burger-oorlogsslachtoffers 1940-1945
Rijkswet op het Nederlanderschap	Wet uitkeringen burger-oorlogsslachtoffers 1940-1945
Successiewet 1956	Wet WIA
TW	Wlz

Vreemdelingenwet 2000 (verblijfsrecht voor verblijf bij partner)	Wmo 2015
Wajong	ZW

Omdat in het kader van een van deze wetten (eerder) is vastgesteld dat betrokkenen een gezamenlijke huishouding voeren, mag je bij een gezamenlijk hoofdverblijf binnen twee jaar na het einde van deze registratie weer een gezamenlijke huishouding aannemen. Betrokkene kan niet in bezwaar tegen het vaststellen van een gezamenlijke huishouding op grond van een registratie. De gemeente neemt de registratie namelijk slechts over van een andere registratie en dat is geen besluit. Het is alleen een herhaling van wat een andere instantie reeds eerder heeft vastgesteld, waardoor er geen nieuwe rechtsgevolgen in het leven worden geroepen. Als betrokkene de kwalificatie als gezamenlijke huishouding wil bestrijden, dan moet dit in het kader van de andere registratie.

Betekenis van de 'registratie als toeslagpartner' voor huurtoeslag.

Pw art. 3
IOAW art. 3
IOAZ art. 3
Wet bescherming persoonsgegevens art. 36
Besluit aanwijzing registraties gezamenlijke huishouding 1998

🔨 Overgangstermijn van 3 maanden bij omzetting naar norm gehuwden

Echtgenoten wonen al sinds 2005 apart van elkaar en hebben weinig contact. Toch is er geen sprake van duurzaam gescheiden leven. De norm mag worden omgezet naar gehuwdennorm, maar er moet een overgangstermijn van 3 maanden worden aangehouden.

Wat speelt er?

Het gaat hier om een zaak met betrekking tot een AOW-uitkering. Maar het belang voor de Participatiewet is helder.

Meneer ontving vanaf december 1998 AOW voor een gehuwde pensioengerechtigde. Per oktober 2005 is dit omgezet naar een ongehuwdenpensioen, nadat betrokkene had gemeld dat hij de echtelijke woning had verlaten en elders een woning had gehuurd. In september 2018 heeft de SVB een onderzoek gedaan naar de vraag of betrokkene terecht een ongehuwdenpensioen ontving. Uit dat onderzoek bleek dat er geen sprake is van duurzaam gescheiden leven en het pensioen is bij besluit van 17 januari 2019 omgezet naar een gehuwdenpensioen per januari 2019.

De rechtbank stelt dat de onderzoeksresultaten onvoldoende onderbouwing bieden voor de conclusie dat géén sprake is van duurzaam gescheiden leven.

De rechtbank stelt dat vanaf 2005 sprake is van een gewilde verbreking van de huwelijkse samenleving die als blijvend bedoeld is.

Wat vindt de Raad?

Gehuwde mensen leven duurzaam gescheiden als aan al de volgende voorwaarden is voldaan:

a. ten minste één van hen wil de huwelijkse samenleving verbreken;
b. ieder van hen leidt afzonderlijk een eigen leven alsof hij of zij niet met de ander is gehuwd;
c. ten minste één van hen bedoelt deze situatie als blijvend.

Of aan deze voorwaarden wordt voldaan, moet blijken uit de feitelijke omstandigheden. Daarvoor is niet voldoende dat betrokkenen hun hoofdverblijf niet in dezelfde woning hebben. De huwelijkse samenleving kan immers bestaan zonder dat de echtgenoten samenwonen (ECLI:NL:CRVB:2012:BX9932).

In tegenstelling tot de rechtbank is de Raad van oordeel dat geen sprake is van duurzaam gescheiden leven. Weliswaar wonen zij apart en hebben zij weinig contact, de bestaande mate van financiële verstrengeling staat duurzaam gescheiden leven in de weg. Daarbij spelen de volgende aspecten een rol:

- Meneer en mevrouw zijn samen eigenaar van de door mevrouw bewoonde woning. Zij betaalt aan meneer geen vergoeding voor de bewoning.
- Meneer betaalt de helft van zijn werkgeverspensioen aan de echtgenote. Dit is een vorm van zorg van meneer aan mevrouw.
- Mevrouw is vanwege de lagere kosten meeverzekerd op de ziektepolis van meneer.
- Er wordt gezamenlijk belastingaangifte gedaan.
- Ook hebben meneer en mevrouw nog steeds een testament (sinds 1958) waarin de ander als begunstigde wordt aangewezen.

Meneer en mevrouw kunnen zo profiteren van de financiële voordelen van het huwelijk. De financiële verstrengeling is dermate dat geen sprake is van een situatie van duurzaam gescheiden leven.

De Raad overweegt dat de SVB vanaf 2005 gedurende circa 13 jaren onafgebroken een ongehuwdenpensioen aan meneer heeft verleend zonder op een eerder moment de situatie te onderzoeken. In een situatie als deze, waarin meneer volledige openheid van zaken heeft gegeven, vindt de Raad dat meneer een redelijke termijn gegund moet worden om zich in te stellen op de herziening van het AOW-pensioen. De Raad acht een overgangstermijn van 3 maanden redelijk. Tijdens de zitting komen de partijen gezamenlijk uit op een overgangstermijn van 6 maanden.

ECLI:NL:CRVB:2022:822

Jurisprudentie gezamenlijke huishouding

Gezamenlijke huishouding met tante geen strijd met fundamentele rechten

De gemeente heeft de aanvragen om bijstand terecht afgewezen. De gemeente heeft terecht vastgesteld dat er sprake was van een gezamenlijke huishouding. Dat aanvrager in een onmachtige situatie verkeerde en zij noodgedwongen bij haar tante inwoonde, leidt niet tot een ander oordeel. De vraag of iemand een gezamenlijke huishouding voert moet namelijk worden beantwoord aan de hand van de objectieve criteria ‘gezamenlijk hoofdverblijf’ en ‘wederzijdse zorg’. Voor de vraag of een gezamenlijke huishouding wordt gevoerd zijn de aard van de relatie en de redenen waarom twee mensen gezamenlijk hoofverblijf hebben en elkaar wederzijdse zorg verlenen dus niet van belang. Het beroep op de artikelen 8 en 14 EVRM, artikel 1 EP en het evenredigheidsbeginsel slaagt niet. ECLI:NL:CRVB:2023:1733

Bewijslast bij college

De gemeente moet aannemelijk maken dat aan de criteria van gezamenlijke huishouding is voldaan. Het gaat om een belastend besluit voor betrokkene, waardoor dit onder de onderzoeksplicht van de gemeente valt. ECLI:NL:CRVB:2004:AR5779

Het enkele feit dat twee personen hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben, is onvoldoende om daarmee wederzijdse zorg aan te nemen. Je kunt ook niet stellen dat het op de weg van betrokkene ligt om het tegendeel aan te tonen. ECLI:NL:CRVB:2005:AU1494

De duur van een gezamenlijke huishouding doet niet ter zake. ECLI:NL:CRVB:2005:AT6279

Aangezien de criteria onder de Abw gelijk waren aan de huidige criteria van de Pw, IOAW en IOAZ, is de jurisprudentie op grond van de Abw met betrekking tot die criteria nog steeds geldig Echtscheiding en gezamenlijke huishouding

In deze zaak heeft betrokkene op 14 februari 2000 aangegeven dat ze een echtscheiding in gang heeft gezet en sinds die datum gescheiden leeft van haar man. Uit het huwelijk zijn drie kinderen geboren. Het huwelijk is op 22 oktober 2003 ontbonden. In 2004 is gebleken dat de betrokkene en haar (ex-)man in de periode van 14 februari 2000 tot heden een gezamenlijke huishouding hebben gevoerd. De CRvB overweegt nu dat de periode van terugvordering twee verschillende tijdvakken omvat.

1. De periode van 14 februari 2000 tot 22 oktober 2003, voorafgaand aan de echtscheiding. Voor het vaststellen of er sprake is van een gezamenlijke huishouding in deze periode moet vastgesteld worden of er sprake is van duurzaam gescheiden levende echtgenoten. Is dat niet het geval, dan vindt de terugvordering de basis in de schending van de inlichtingenplicht. De gemeente moet aantonen dat betrokkenen al dan niet gescheiden leven. Hier kon de gemeente volstaan met de verklaring van betrokkene

tegenover de sociale recherche dat de ex-partner zeker drie à vier nachten per week in haar woning verbleef.
2. De periode vanaf 22 oktober 2003, na de echtscheiding. In deze periode draait het om de vraag of er sprake is van een onweerlegbaar rechtsvermoeden, op grond waarvan een gezamenlijke huishouding kan worden aangenomen. De gemeente moet hier aantonen dat er sprake is van een gezamenlijk hoofdverblijf. De gemeente kon hier niet volstaan met een verklaring van betrokkene, maar heeft (terecht) ook aangetoond dat de ex-partner naar aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet op het door hem aangegeven andere adres verbleef.

ECLI:NL:CRVB:2007:AZ8720

Onweerlegbaar rechtsvermoeden

Huwelijk

In de tekst van de wet staat geen beperking in tijd voor gehuwden, maar uit de jurisprudentie blijkt dat deze beperking ook voor gehuwden geldt, gelet op het gelijkheidsbeginsel. ECLI:NL:CRVB:2005:AU7657

Kind

Het rechtsvermoeden dat sprake is van wederzijdse zorg geldt nog niet voor de periode die voorafgaat aan de geboorte van het kind. In dat geval zul je het bestaan van wederzijdse zorg in volle omvang moeten aantonen (ECLI:NL:CRVB:2007:BA3329). Om een beroep te kunnen doen op het rechtsvermoeden is verder niet vereist dat het kind geboren is op een tijdstip dat betrokkenen gehuwd waren of een gezamenlijke huishouding voerden (CRvB 29-04-2002, nr. 99/5270).De reden van de erkenning (bijvoorbeeld puur uit humanitaire overwegingen) speelt geen enkele rol (ECLI:NL:CRVB:2003:AH9040). Erkenning plus gezamenlijk hoofdverblijf is gezamenlijke huishouding.
De Hoge Raad heeft bepaald dat er geen temporele beperking aan dit onweerlegbaar rechtsvermoeden is gekoppeld (ECLI:NL:HR:2009:BH2580 (onweerlegbaar rechtsvermoeden niet temporeel beperkt)). Dat wil zeggen, dat ook na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar van het kind, dit onweerlegbaar rechtsvermoeden van kracht blijft. Wel moet onomstotelijk vaststaan dat uit de betreffende relatie een kind is geboren of erkenning heeft plaatsgevonden. Als één van de ouders stelt dat het kind van hun beiden is en de andere ouder stelt dat dit niet zo is, of dat niet zeker is dat het kind van deze betreffende ouders is, dan is er geen sprake van een onweerlegbaar rechtsvermoeden (ECLI:NL:CRVB:2007:BB6244). Als duidelijk is dat er sprake is van een gezamenlijke huishouding vanwege hoofdverblijf in dezelfde woning, dan is het onweerlegbaar rechtsvermoeden niet meer van toepassing ECLI:NL:CRVB:2013:BY8472).

Samenlevingscontract

Er is een onweerlegbaar rechtsvermoeden als twee mensen zich wederzijds hebben verplicht tot een bijdrage aan de huishouding op grond van een

geldend samenlevingscontract. De gemeente moet dan wel vaststellen dat deze verplichting in het contract is opgenomen (ECLI:NL:CRVB:2004:AR5326). Het is niet van belang dat de betrokkenen in overleg een ander invulling hebben gegeven aan hun bijdragen (CRvB 05-08-2003, RSV 2003/258).

Registraties

Als betrokkene zelf een registratie niet kan laten aanpassen als die volgens hem onjuist is, dan kun je het onweerlegbaar rechtsvermoeden niet baseren op deze registratie. Wederzijdse zorg zal in dat geval aangetoond moeten worden (ECLI:NL:CRVB:2017:4208). Dit geldt ook als voor één van de registraties een gezamenlijke huishouding wordt aangenomen voor tweedegraads bloedverwanten met zorgbehoefte. Voor de Pw, IOAW en IOAZ is in dat geval namelijk géén sprake van een gezamenlijke huishouding aan. De bewijslast ligt bij betrokkene (ECLI:NL:CRVB:2005:AT9101).

Betrokkene heeft in 2009 bijstand aangevraagd. Hij huurt een kamer bij een kennis. In 2008 hebben deze kennis en hij als fiscaal partners belastingaangifte gedaan, omdat dit financieel gunstig uitpakte. De gemeente heeft op basis hiervan de aanvraag afgewezen, omdat betrokkene met de kennis een gezamenlijke huishouding voert. Betrokkene heeft vervolgens bij de Belastingdienst verzocht om voor de definitieve aanslag 2008 niet als fiscaal partners te worden beschouwd. De Belastingdienst heeft dit verzoek ingewilligd. In bezwaar en beroep heeft betrokkene aangegeven dat de gemeente geen beroep kan doen op het onweerlegbaar rechtsvermoeden, nu bij de definitieve aanslag geen sprake meer is van fiscaal partnerschap. Maar de CRvB beslist anders. Betrokkene heeft weloverwogen gebruik gemaakt heeft van een regeling die financieel voordeel bood. Het kan niet zo zijn dat betrokkene zich bij een andere regeling anders presenteert omdat dit voor die regeling weer gunstiger is. De wetsgeschiedenis is hier duidelijk over, dit mag niet. Dat de consequentie van het fiscale partnerschap is dat voor de bijstand een gezamenlijke huishouding wordt aangenomen, is voor rekening van betrokkene. Oók nu de registratie van dit fiscale partnerschap bij de definitieve aanslag ongedaan is gemaakt. ECLI:NL:CRVB:2013:BZ1584

Geen stapeling

Je mag onweerlegbare rechtsvermoedens niet 'stapelen' Dat wil zeggen dat je het ene onweerlegbare rechtsvermoeden niet mag gebruiken voor het vaststellen van het andere onweerlegbare rechtsvermoeden. ECLI:NL:CRVB:2011:BP1488

Jurisprudentie gezamenlijk hoofdverblijf

Wel gezamenlijk hoofdverblijf

Bewoning 2 toercaravans op 1 standplaats betekent hoofdverblijf op 1 adres

Betrokkene staat ingeschreven in de BRP op adres 1. Dit adres maakt onderdeel uit van een woonwagenkamp. Op adres 1 staan ook de dochter van betrokkene (S, tevens hoofdhuurder), diens partner (H) en hun kind ingeschreven. Met hen bewoonde betrokkene op adres 1 een woonwagen totdat deze in mei 2015 door een brand verloren is gegaan. Vanaf dat moment verbleven betrokkene en S met haar gezin in twee afzonderlijke toercaravans. De tweede toercaravan staat in verband met gebrek aan ruimte op adres 1 in het verlengde van de woonwagen op het naast adres 1 gelegen adres 2. S, H en hun kind bewoonde de toercaravan op adres 2, maar zijn gebruik blijven maken van de bij adres 1 behorende sanitaire voorzieningen, die zich bevinden in een sanitairgebouw op perceel 1, en de daarbij behorende elektriciteitsvoorziening.

Op basis daarvan hadden S, H en hun kind hun hoofdverblijf op adres 1. Ook betrokkene had het hoofdverblijf op adres 1. Uit navraag bij de beheerder en tevens verhuurder van het woonwagenkamp is gebleken dat het stuk grond vanaf de voorkant van de woonwagen tot aan de weg - vroeger een groenstrook - ook bij de standplaats hoort. Dat de in de huurovereenkomst genoemde oppervlakte van de standplaats in dat geval niet overeenstemt met de daadwerkelijke oppervlakte, doet daaraan niet af. De toercaravans kunnen niet als twee zelfstandige woningen worden aangemerkt en worden in dit geval samen aangemerkt als de woning op adres 1. Hierbij is in aanmerking genomen dat beide toercaravans niet zijn aangesloten op nutsvoorzieningen en dus niet kunnen worden bewoond zonder de elementaire voorzieningen van elders, hier adres 1, te betrekken.

ECLI:NL:CRVB:2018:460

Woning lijkt onbewoond

Uit een onderzoek naar de leefsituatie is gebleken dat de woning van betrokkene 2 een onbewoonde indruk maakte. In twee slaapkamers was geen verlichting aanwezig en in de keuken hing geen lamp aan het plafond. Bovendien stond de gaskraan niet aan. Verder stond in de woning een hoogslaper zonder matras en zonder beddengoed, een uit elkaar gehaald bed, een stapel dekens tegen de muur, kleding in plastic zakken, in een rugzak en in een koffer. Bovendien was er geen (deugdelijke) verwarming en waren er geen verse etenswaren. Dit was voldoende om aan te nemen dat deze woning feitelijk niet werd bewoond door een ouder met twee kinderen, waaronder een baby.

ECLI:NL:CRVB:2016:4788

Verblijf in Nederland 4 maanden per jaar

Van een gezin wonen de vrouw en de twee dochters gemiddeld acht maanden per jaar in Egypte. De dochters gaan daar naar school. Van eind mei tot eind september woont het gezin gezamenlijk in Nederland. De vraag is of de vrouw en dochters wel in Nederland hun hoofdverblijf hebben. Er bestaat volgens de Raad geen twijfel over het feit dat de echtgenote en de dochters in de periode

eind mei - eind september in de woning van betrokkene verbleven en dat dit niet alleen een logeeradres was. Het enkele feit dat de echtgenote en de dochters acht maanden per jaar in Egypte verblijven en dat de dochters daar naar school gaan, maakt dit niet anders. Het is onvoldoende om aan te nemen dat zij daarmee hun woonstede in de gemeente hebben willen prijsgeven.

ECLI:NL:CRVB:2011:BT8937

Gezamenlijk hoofdverblijf kan ook in toercaravan

Voor het vaststellen van een gezamenlijk hoofdverblijf, is het niet noodzakelijk dat deze personen in een woning wonen. Als de verblijfplaats gemeenschappelijk is, dan kun je ook stellen dat betrokkenen een gezamenlijk hoofdverblijf hebben. Dat kan bijvoorbeeld als er sprake is van een gemeenschappelijk verblijf in een toercaravan.

ECLI:NL:CRVB:2006:AX1621

Geen gezamenlijk hoofdverblijf

Geen sprake van hoofdverblijf, ondanks post en paspoort op het adres

De vraag waar iemand zijn hoofdverblijf heeft wordt beantwoord aan de hand van concrete feiten en omstandigheden. Tijdens het huisbezoek zijn spullen van betrokkene aangetroffen. De verklaring hiervan is volgens de Centrale Raad aannemelijk. Zo was zijn paspoort nodig om een kopie te maken om een aanvraag voor de kinderen te doen. Er kan op basis van de aangetroffen spullen - samen met deze verklaring - niet worden gesteld dat betrokkene hier zijn hoofdverblijf had.

ECLI:NL:CRVB:2016:1508

Dagelijks aanwezig niet overnachten; onvoldoende grondslag gezamenlijke huishouding

Betrokkene had een eigen woonadres. Kan toch gesteld worden dat hij zijn hoofdverblijf had op dit adres? Betrokkene is doordeweeks dagelijks in deze woning, om voor zijn kinderen te zorgen. Hij gaat na de zorg in de regel weer weg. Hij heeft kleding in zijn eigen woning en wast daar ook. Op dit adres zijn geen persoonlijke spullen van betrokkene gevonden. Er is dus onvoldoende grond om vast te stellen dat betrokkene hier zijn hoofdverblijf had.

ECLI:NL:CRVB:2016:2533

Verklaringen van de buurtbewoners, het medeondertekenen van het huurcontract en het waterverbruik is onvoldoende bewijs voor gezamenlijke huishouding

Betrokkene 1 en betrokkene 2 ontvangen beiden bijstand naar de norm voor een alleenstaande ouder. Tijdens een huisbezoek bij de woning van betrokkene 2 wordt betrokkene 1 hier ook aangetrokken. Hierop volgt een rechtmatigheidsonderzoek met als uitkomst dat de uitkeringen worden

ingetrokken omdat betrokkenen als gehuwd aangemerkt worden en zij ieder afzonderlijk geen recht hadden op bijstand als alleenstaande ouder.

Volgens de Raad is uitsluitend van belang of betrokkenen hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben omdat ze samen een dochter hebben. Voor de beoordeling van de zaak gaat de Raad alle onderzoeksbevindingen uit het onderzoek van de gemeente af:

- Twee buurtbewoners hebben ieder afzonderlijk verklaard dat betrokkenen met hun kinderen in dezelfde woning woonden maar uit de verklaringen blijkt niet waarop de buurtbewoners hun conclusie hebben gebaseerd. De verklaring dat de bewoner betrokkene 1 zag en regelmatig sprak is niet voldoende om aan te nemen dat zij daar haar hoofdverblijf had. Betrokkene 1 heeft zelf verklaard dat ze regelmatig in de woning was en daar ook wel overnachtte dus is het aannemelijk dat de buurtbewoner haar regelmatig heeft gezien, maar dit betekent niet dat zij daar haar hoofdverblijf had.
- Dat betrokkene 1 het huurcontract heeft medeondertekend als echtgenote of partner van betrokkene 2, en dat betrokkenen zich naar de makelaar als gezin hebben gepresenteerd en hebben laten overkomen dat ze daar als gezin zouden wonen, kan niet worden afgeleid dat betrokkene 1 ook daadwerkelijk haar hoofdverblijf in de woning had.
- Dat het waterverbruik hoger dan gebruikelijk is voor een alleenstaande doet er volgens de Raad ook niet toe. Hieruit kan namelijk niet afgeleid worden of betrokkene 1 hoofdverblijf had in de woning. Uit het verbruik kan namelijk niet worden afgeleid wie de verbruikers zijn.

De onderzoeksbevindingen zijn volgens de Raad niet toereikend voor het standpunt dat betrokkene 1 haar hoofdverblijf had in de woning van betrokkene 2. Er is onvoldoende bewijs voor gezamenlijke huishouding en daarom vernietigt de Raad de besluiten.

ECLI:NL:CRVB:2017:3675

Getuigenverklaringen onvoldoende concreet

De getuigenverklaringen waarop het college zich baseerde, zijn onvoldoende concreet. Het lage waterverbruik in de eigen woning zegt niets over een hoofdverblijf bij betrokkene. En de aangetroffen herenkleding en administratie leveren evenmin een toereikende grondslag voor de conclusie dat er sprake was van een gezamenlijke huishouding.

ECLI:NL:CRVB:2016:1057

Ook in een andere uitspraak is door de Raad geoordeeld dat de verklaringen van de (oud)buurtbewoners over deze periode onvoldoende concreet, specifiek en gedetailleerd zijn. Ze bevatten onvoldoende redenen van wetenschap om zonder ander bewijs de conclusie te kunnen dragen dat A wel zijn hoofdverblijf had in de woning van betrokkene. Die verklaringen bevatten immers enkel de mededeling dat A daar woonde.

ECLI:NL:CRVB:2018:1201

Hoofdverblijf moet voor ieder afzonderlijk worden vastgesteld

Om het hoofdverblijf bij een gezamenlijke huishouding vast te kunnen stellen, moet afzonderlijk worden beoordeeld in welke woning zich het zwaartepunt van het persoonlijke leven afspeelt. In het onderhavige geval gaat het om twee woningen met afwisselend verblijf waarbij college en Rechtbank hadden geoordeeld dat er sprake was van een gezamenlijke huishouding, omdat beide woningen zodanig werden gebruikt dat er sprake is van samenwonen. Ook indien het grootste deel van de tijd gezamenlijk wordt doorgebracht en die situatie in feite is te duiden als samenwonen, dan is er geen sprake van hoofdverblijf in dezelfde woning als het zwaartepunt van het persoonlijke leven zich in de eigen woning afspeelt.

ECLI:NL:CRVB:2015:556

Deze uitspraak is in 2016 bevestigd. In deze zaak stelde het college dat er sprake is van hoofdverblijf op twee adressen, maar de Centrale Raad oordeelt dat geen onderzoek is gedaan naar het zwaartepunt van het persoonlijke leven voor ieder afzonderlijk. Daarmee is niet voldaan aan het criterium van gezamenlijk hoofdverblijf in dezelfde woning.

ECLI:NL:CRVB:2016:2981

Jurisprudentie wederzijdse zorg

Wel wederzijdse zorg

Wederzijdse zorg tussen broers

Betrokkene stelt dat geen sprake is van wederzijdse zorg tussen hem en zijn broer, omdat hij en zijn broer alleen de lasten delen die samenhangen met de woning en zij daarbuiten een gescheiden leven leiden. Zij hebben in de woning beide een eigen slaapkamer, er wordt gescheiden gewassen en boodschappen gedaan en er wordt niet gezamenlijk gekookt. Betrokkene heeft verder aangevoerd dat uit de omstandigheid dat aan hem en zijn broer eerder bijstand naar de norm voor gehuwden is verstrekt en zij in 2006 bijzondere bijstand voor de kosten van woninginrichting hebben ontvangen, niet de conclusie kan worden getrokken dat in de te beoordelen periode sprake is van wederzijdse zorg. Ten slotte heeft betrokkene aangevoerd dat, in tegenstelling tot wat hij tijdens het intakegesprek heeft verklaard, het maar sporadisch is voorgekomen dat hij zijn broer naar het ziekenhuis heeft gebracht, zodat ook daaraan geen doorslaggevende betekenis kan worden gehecht.

De CRvB deelt deze opvatting niet en oordeelt dat wel sprake is van wederzijdse zorg. Betrokkene heeft tijdens het intakegesprek verklaard dat hij met zijn broer in 2005 is verhuisd naar de woning op het opgegeven adres. Hij en zijn broer hebben voor die woning gezamenlijk een huurovereenkomst gesloten en zijn dus beiden voor het geheel van de verschuldigde huur aansprakelijk. Zij hebben een gezamenlijke bankrekening waarvan de vaste

lasten verbonden aan de woning worden voldaan. De huishoudelijke taken worden, met uitzondering van de eigen slaapkamer, door hun beiden verricht. Verder heeft betrokkene verklaard dat zijn broer diabetes heeft en hij regelmatig het vervoer per auto verzorgt als zijn broer naar het ziekenhuis moet. In bezwaar heeft betrokkene verklaard dat hij en zijn broer beiden gebruik maken van de gemeenschappelijke ruimtes in de woning en de daarin aanwezige duurzame gebruiksgoederen. Die gebruiksgoederen zijn van hen beiden en worden door beiden gebruikt. Ter zitting heeft betrokkene verklaard dat de in 2006 met bijzondere bijstand aangeschafte meubels inmiddels zijn vervangen en dat hij en zijn broer daarvoor gezamenlijk een lening hebben afgesloten. Ook voor deze schuld zijn zij beiden aansprakelijk. Uit het voorgaande volgt dat geen sprake was van een door zakelijke verhoudingen beheerste huurrelatie dan wel van twee gescheiden huishoudens.

ECLI:NL:CRVB:2018:3447

Voldoende bewijs voor financiële verstrengeling

In de portemonnee van betrokkene werd de pinpas van meneer met een briefje met zijn pincode aangetroffen. Dit duidt op financiële verstrengeling. Daarnaast zijn er ook andere feiten en omstandigheden die erop duiden dat betrokkenen in de te beoordelen periode in zorg voor elkaar voorzagen. Zo waste mevrouw af en toe kleding van meneer en mocht meneer mee-eten als mevrouw had gekookt. Meneer ving de pleegzoon van mevrouw op als zij weg was en mevrouw mocht gebruik maken van één van de auto's van meneer zonder dat zij daarvoor hoefde te betalen.

ECLI:NL:CRVB:2014:205

Duurzaamheid van wederzijdse zorg is niet van belang

Uit de memorie van toelichting volgt dat de wetgever bij de begripsomschrijving van de gezamenlijke huishouding er bewust voor heeft gekozen het criterium "duurzaam" niet op te nemen (Kamerstukken II, 2002/03, 28 870, nr. 3, blz. 32). Dat het aspect duurzaamheid geen rol speelt bij de beoordeling van de vraag of sprake is van een gezamenlijke huishouding, betekent niet dat de duur van het feitelijk verblijf geen rol speelt. Uit de memorie van toelichting blijkt namelijk dat het niet opnemen van het duurzaamheidscriterium niet tot gevolg heeft dat een kortdurend verblijf in de woning van een ander al tot een gezamenlijke huishouding leidt. Bij tijdelijk verblijf is namelijk geen sprake van een gezamenlijk hoofdverblijf. Wanneer sprake is van een kortdurend of tijdelijk verblijf in vorenbedoelde zin is niet nader ingevuld door de wetgever. De vraag of sprake is van een kortdurend of tijdelijk verblijf in dezelfde woning wordt beantwoord aan de hand van de concrete feiten en omstandigheden van het geval. De duur van het verblijf is naar het oordeel van de Raad één van de omstandigheden waaruit het hoofdverblijf kan worden afgeleid. Een gezamenlijk hoofdverblijf kan eveneens worden afgeleid uit andere concrete feiten en omstandigheden. Het verplaatsen van persoonlijke spullen naar, dan wel het ontvangen van post op

het adres van de woning waar betrokkenen gezamenlijk verblijven zijn onder meer omstandigheden die kunnen duiden op het verplaatsen van het hoofdverblijf, zodat in die gevallen ongeacht de duur geen sprake zal zijn van een kortdurend of tijdelijk verblijf.

ECLI:NL:CRVB:2014:3241

Samen koken en delen van de kledingkast

De gemeente heeft terecht aangenomen dat betrokkene een gezamenlijke huishouding voert. Hij heeft verklaard dat zijn broer en hij samen koken en dan ook gezamenlijk eten. Daarnaast delen zij een kledingkast en de verzorgingsproducten en doen zij gezamenlijk het huishouden. Zijn broer betaalt de boodschappen. Als betrokkene een uitkering zou krijgen, zou er volgens zijn eigen verklaring niets veranderen, behalve dat hij dan ook boodschappen zou gaan doen voor hun samen. De stelling van betrokkene dat het slechts ging om tijdelijke noodopvang verandert hier niets aan, nu uit zijn verklaring blijkt dat het gaat om een situatie met een structureel karakter. Dat het zijn bedoeling was om op termijn ergens anders eigen woonruimte te betrekken, maakt dit niet anders.
De motieven om samen te wonen zijn niet relevant. In dit geval had betrokkene onmiskenbaar psychische problemen en speelde dat een rol bij de overweging van zijn broer om hem te onderhouden. Het staat echter buiten twijfel dat hij zelf ook een niet te verwaarlozen bijdrage aan de huishouding geleverd.
Volgens vaste rechtspraak is voor de aanwezigheid van wederzijdse zorg niet vereist dat over en weer van een gelijke mate van zorg sprake is.

ECLI:NL:CRVB:2009:BI8386

Geen wederzijdse zorg

Uitsluitend betreffende periode wordt beoordeeld

De periode die in deze zaak is beoordeeld, is betrekkelijk kort, namelijk twee weken. Het gaat daarbij uitsluitend om de zorg zoals die in deze periode feitelijk heeft plaatsgevonden en dus niet om onzekere toekomstige gebeurtenissen. Dat betekent concreet dat de gestelde financiële afspraken tussen betrokkene en haar neef voor de situatie dat betrokkene weer over inkomsten zal beschikken, hier niet van belang is. Ook de afspraak dat betrokkene en haar neef elkaar in geval van ziekte zullen verzorgen is niet van belang, nu die situatie zich in de te beoordelen periode niet heeft voorgedaan.
Wat vervolgens aan feiten en omstandigheden resteert is noch op zichzelf noch in onderlinge samenhang bezien voldoende voor de conclusie dat in de periode in geding is voldaan aan het criterium van wederzijdse zorg.
Onvoldoende is in dit verband dat betrokkene en haar neef weleens gezamenlijk kookten, wanneer zij niet bij haar moeder of haar nicht at en dat betrokkene werkzaamheden verrichtte in de ruimtes van het huis waar zij zelf mocht komen. Deze zorgelementen zijn niet van zodanig gewicht dat moet

worden aangenomen dat betrokkene zorg verleende aan haar neef in de zin van artikel 3, derde lid, van de Pw.

ECLI:NL:CRVB:2018:1760

Klussen, gezamenlijke vakantie en gelijktijdig pinnen onvoldoende bewijs

Het feit dat meneer tijdelijk heeft geklust in de woning van mevrouw, is onvoldoende om wederzijdse zorg aan te nemen. Het ging hier om een beperkte periode, rond de datum van de verhuizing. De verklaring van de laatste werkgever van meneer, bij wie hij vanaf 9 augustus 2010 in dienst was, dat hij weet dat hij vier kinderen heeft, op de kinderen past en bij ziekte voor de kinderen zorgt, is evenmin voldoende voor het aannemen van zorg van meneer jegens mevrouw. Uit deze verklaring blijkt niet hoe de werkgever aan die wetenschap komt, terwijl de verklaring bovendien slechts ziet op een beperkt deel van de periode in geding. De verklaring van een buurtbewoonster dat zowel meneer als mevrouw de kinderen van school haalt en zij meneer regelmatig op de school van haar kinderen ziet, strookt niet met de verklaring van de betreffende school die mevrouw in het geding heeft gebracht. Het feit dat ze in 2007 en 2009 gezamenlijk op vakantie zijn geweest kan op zichzelf niet bijdragen aan de conclusie dat sprake is van wederzijdse zorg, nu de kosten van deze vakanties door familie van mevrouw zijn betaald. Uit het feit dat er diverse pintransacties zijn getraceerd waarbij meneer en mevrouw enkele minuten na elkaar pinnen, kan evenmin worden afgeleid dat zij in elkaars zorg hebben voorzien. De verklaring van eerder bedoelde buurtbewoonster dat de buren een grote en een kleine auto hebben en dat zij allebei in beide auto's rijden, is onvoldoende specifiek en te weinig zwaarwegend om over de gehele periode in geding wederzijdse zorg aan te nemen. Dat geldt ook voor de verklaring van mevrouw op de zitting van de rechtbank dat zij meneer af en toe te eten gaf als er wat over bleef.

ECLI:NL:CRVB:2014:88

Gezamenlijk eten is onvoldoende om wederzijdse zorg aan te nemen

Betrokkene heeft tijdens het intakegesprek opgegeven dat zij inwoont bij een vriendin. Er is wel sprake van hoofdverblijf in dezelfde woning, maar wederzijdse zorg kan niet worden vastgesteld op basis van de aanwezige gegevens. Uit gezamenlijk eten kan niet worden afgeleid dat betrokkenen dagelijks voor elkaar koken. Nu tijdens het huisbezoek geen nadere vragen zijn gesteld over de wederzijdse zorg, ontbreekt een feitelijke invulling van de aard en omvang van de wederzijdse zorg.

ECLI:NL:CRVB:2016:4475

Gezamenlijke activiteiten is iets anders dan wederzijdse zorg

Betrokkene verklaart dat ze al haar vaste lasten en rekeningen zelf betaalt, in 2010 met betrokkene op vakantie is geweest en dat hij soms boodschappen voor haar doet. Uit de zich in het onderzoeksrapport bevindende afdrukken uit

het Facebookaccount van betrokkenen volgt niet meer dan dat ze gezamenlijk activiteiten ondernamen. Zoals de Hoge Raad in zijn arrest van 15 juni 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV1924, heeft overwogen hoeft het gezamenlijk ondernemen van activiteiten niet noodzakelijkerwijs gepaard te gaan met enige vorm van verzorging in de zin van artikel 3, derde lid, van de WWB (nu: Pw).

ECLI:NL:CRVB:2017:1324

Eenzijdige zorg is géén wederzijdse zorg

Wanneer twee mensen op hetzelfde adres verblijven, de een volledig zorgbehoeftig is en door de ander verzorgd wordt, kan er géén sprake zijn van een gezamenlijke huishouding. De mogelijkheid van wederzijdse zorg is immers niet aanwezig.

ECLI:NL:CRVB:2011:BP2933 en ECLI:NLCRVB:2017:2724

In een andere zaak oordeelde de Centrale Raad dat onvoldoende in dit verband is dat betrokkene en haar neef weleens gezamenlijk kookten, wanneer zij (betrokkene) niet bij haar moeder of haar nicht at en dat betrokkene werkzaamheden verrichtte in de ruimtes van het huis waar zij zelf mocht komen. Deze zorgelementen zijn niet van zodanig gewicht dat moet worden aangenomen dat betrokkene zorg verleende aan haar neef in de zin van artikel 3, derde lid, van de Pw. Er is daarmee geen sprake van wederzijdse zorg.

ECLI:NL:CRVB:2018:1760

Boodschappen doen en enkele zorgtaken onvoldoende

De verklaringen van buurtbewoners zijn onvoldoende concreet om aan te tonen dat de vriend (een deel van) de zorgtaak voor de kinderen van betrokkene op zich nam. De enkele omstandigheid van onregelmatig vervoer met de auto om boodschappen te doen, is - ook in samenhang met de gestelde zorgtaken - in dit geval onvoldoende om te kunnen spreken van wederzijdse zorg.

ECLI:NL:CRVB:2016:2579

Aspecten wederzijdse zorg van onvoldoende betekenis

Betrokkene dient vier aanvragen achter elkaar in voor een bijstandsuitkering naar de norm voor een alleenstaand. De gemeente wijst ze allemaal af omdat er sprake zou zijn van gezamenlijke huishouding met de medebewoner op het opgegeven adres. In deze zaak is dan ook niet in geschil dat betrokkene hoofdverblijf had in de woning, maar wel of er voldaan is aan het criterium van de wederzijdse zorg.

In een verklaring gegeven over de medebewoner van betrokkene wordt aangegeven dat medebewoner analfabeet is en dat betrokkene daarom haar post lees en beantwoordt. Betrokkene haalt ook wel eens gras tussen de stenen weg uit de tuin en doet sporadisch samen boodschappen, voornamelijk

als de medebewoner zware boodschappen moet doen. Het is niet duidelijk hoeveel post de medebewoner ontvangt en hoe vaak betrokkene haar daarbij helpt. Het verwijderen van gras en helpen met de boodschappen lijkt incidenteel voor te komen. Deze feiten zijn dan ook volgens de Raad niet genoeg om aan te nemen dat betrokkene zorg verleende aan de medebewoner. Omdat het ontbreken van zorg van betrokkene voor de medebewoner tot gevolg heeft dat de zorg hoe dan ook niet wederzijds kan zijn, behoeft de vraag of de medebewoner zorg verleende aan betrokkene hier geen beantwoording.

ECLI:NL:CRVB:2017:2644

Meer dan twee personen

Indien er sprake is van samenwoning van meer dan twee personen kan dit niet worden opgevat als gezamenlijke huishouding. Wel is het mogelijk dat twee van de drie personen een gezamenlijke huishouding voeren en dat de derde als alleenstaande wordt aangemerkt. Die twee personen moeten dan ten opzichte van elkaar blijk geven van een mate van zorg, die ten opzichte van de derde persoon niet aanwezig is. Is dit niet mogelijk (ze dragen alle drie vergelijkbaar hun steentje bij) dan blijft sprake van alleenstaanden en zou je hooguit de toeslag kunnen aanpassen, doordat de betrokkenen hun kosten in een hogere mate dan gebruikelijk delen. Dit is anders als er tussen twee van de drie personen een verwantschap is van de eerste graad. In dat geval kun je tussen de twee overige personen wel een gezamenlijke huishouding aannemen.

ECLI:NL:CRVB:2010:BO1231

📌 Bevoegde gemeente als gehuwden niet dezelfde woonplaats hebben

Gehuwden die niet in dezelfde gemeente wonen bepalen zelf bij welke van de beide gemeenten zij de aanvraag om gezinsbijstand indienen. Het college waar de bijstand is aangevraagd, moet overleggen met de andere gemeente. In onderling overleg bepalen zij welke gemeente het meest is aangewezen.

Wat speelt er?

Mevrouw is getrouwd met meneer en woont in gemeente 1. Meneer woont in gemeente 2. Meneer en mevrouw waren beide eigenaar van een woning in gemeente 1, mevrouw was de enige eigenaar van de woning in gemeente 2. Op deze woningen zijn hypotheken gevestigd voor schulden op beider naam. Mevrouw heeft bijstand aangevraagd, waarbij zij heeft aangegeven dat ze getrouwd is maar niet samenwoont met haar man en dat hij zelfstandig bijstand ontvangt van het college van Opsterland. Uit navraag bleek dat meneer bijstand heeft aangevraagd naar de norm gehuwden en dat het aanvraagformulier in Opsterland mede door mevrouw was ingevuld en ondertekend. Het college van Opsterland heeft de gevraagde bijstand aan

meneer met ingang van 1 maart 2016 toegekend in de vorm van een geldlening tot een bedrag van € 44.600,55 naar de norm voor gehuwden en met toepassing van artikel 18, eerste lid, van de Pw die norm verlaagd tot 50%. Aan dit laatste heeft het college van Opsterland ten grondslag gelegd dat mevrouw een aanvraag om bijstand kan en moet indienen bij het college van Ameland.Het college van stelt dat de Pw niet voorziet in een leefwijze als die van mevrouw en meneer. Ze leven niet duurzaam gescheiden, maar kiezen er zelf voor om niet op één adres hun hoofdverblijf te hebben en op deze manier te wonen en te leven. Het ligt op hun weg om de situatie in overeenstemming te brengen met de Pw. Daarnaast heeft mevrouw geen recht op bijstand, omdat zij beschikt of redelijkerwijs kan beschikken over vermogen. Zij is (mede-)eigenaar van één of twee woningen en/of een stuk grond.

Wat zegt de Centrale Raad?

Leefvorm

De vraag die voorligt is of het college terecht de aanvraag om bijstand heeft afgewezen op de grond dat de Pw niet voorziet in de leefvorm van mevrouw.

Uit artikel 3, tweede lid Pw volgt dat gehuwden, anders dan ongehuwden die een gezamenlijke huishouding voeren, ook voor de toepassing van de Pw als gehuwden worden aangemerkt als zij niet een gezamenlijk hoofdverblijf hebben. Slechts indien de gehuwden duurzaam gescheiden van elkaar leven worden zij als ongehuwd aangemerkt. Voor duurzaam gescheiden leven is bepalend of de echtelijke samenleving is verbroken. Die echtelijke samenleving kan bestaan zonder dat van samenwonen sprake is. Dat was ook al het geval voordat de wetgever bij wet van 31 mei 2001, Stb. 275, besloot tot schrapping van artikel 1:83 van het Burgerlijk Wetboek (BW), welk artikel echtgenoten jegens elkaar in beginsel tot samenwonen verplichtte. Het verschil tussen gehuwden en ongehuwden houdt verband met het feit dat gehuwden op grond van het BW een afdwingbare onderhoudsverplichting jegens elkaar hebben.

Nu mevrouw en meneer gehuwd waren, geen gezamenlijk hoofdverblijf hadden en niet duurzaam gescheiden leefden, moeten zij als **gehuwden** worden aangemerkt.

Artikel 11, eerste lid, van de Pw bepaalt dat iedere in Nederland woonachtige Nederlander die hier te lande in zodanige omstandigheden verkeert of dreigt te geraken dat hij niet over de middelen beschikt om in de noodzakelijke kosten van bestaan te voorzien, recht heeft op bijstand van overheidswege. Op grond van het vierde lid komt het recht op bijstand gehuwden gezamenlijk toe, tenzij een van de echtgenoten geen recht op bijstand heeft. Nu op meneer geen uitsluitingsgrond van toepassing was, hebben mevrouw en meneer als gehuwden gezamenlijk recht op bijstand.

Bevoegde gemeente

Op grond van artikel 40, eerste lid Pw bestaat recht op bijstand jegens het college van de gemeente waar de betrokkene woonplaats heeft als bedoeld in de artikelen 10, eerste lid, en 11 van Boek 1 van het BW. Op grond van artikel 43, tweede lid Pw moet de bijstand door de echtgenoten gezamenlijk worden aangevraagd, dan wel door een van hen met schriftelijke toestemming van de ander.

In de Pw is niet bepaald bij welk(e) college(s) de gezamenlijke aanvraag moet worden ingediend als de betrokkenen verschillende woonplaatsen hebben en welk college bevoegd is om beslissingen te nemen over het recht op de gezinsbijstand of dat zij daartoe allebei of alleen samen bevoegd zijn. Uit de geschiedenis van totstandkoming van de Algemene Bijstandswet (ABW), waarvoor uiteindelijk de Pw in de plaats is gekomen, blijkt dat de wetgever toen wel heeft onderkend dat gehuwden in verschillende gemeenten hun woonplaats kunnen hebben. In de memorie van toelichting (Kamerstukken II, 1961-1962, 6796, nr. 3, p. 24) is onder de artikelsgewijze toelichting bij artikel 14 van de ABW het volgende vermeld: "*Op gelijke wijze als in artikel 30 der Armenwet wordt hier bepaald dat de bijstand aan een persoon wordt verleend door burgemeester en wethouders van de gemeente op wier grondgebied hij zich bevindt*". Bij artikel 15 van de ABW is het volgende vermeld: "*Indien gezinsbijstand wordt verleend moet het domicilie van bijstand worden bepaald naar de plaats waar de vader (of bij een kinderloos gezin: de man), subsidiair de moeder zich bevindt. De besturen van de gemeenten waar de overige gezinsleden eventueel verblijven zijn dus in de regel niet tot bijstandverlening verplicht.*"

In het kader van de herinrichting van de ABW heeft de wetgever gestreefd naar het verminderen van het aantal domiciliebepalingen en heeft dit willen bereiken door te verwijzen naar het woonplaatsbegrip als bedoeld in Titel 3 van Boek 1 van het BW (Kamerstukken II, 1991-1992, 22 545, nr. 3, p. 55 en 161). Met de invoering van de nieuwe Algemene bijstandswet (Abw) per 1 januari 1996 zijn de domiciliebepalingen van de ABW vervallen en vervangen door de bepaling zoals die nu ook is neergelegd in artikel 40, eerste lid, van de Pw. De wetgever heeft daarbij, door zich te richten op de betrokkene, kennelijk over het hoofd gezien dat gehuwden beiden betrokkene zijn, die samen één subject van bijstand (het gezin) vormen en waarvan het recht op gezinsbijstand als één geheel moet worden vastgesteld, maar die in verschillende gemeenten hun woonplaats kunnen hebben. Het enkele feit dat de wetgever de hiervoor bedoelde lacune bij de invoering van de Abw heeft laten ontstaan, vormt op zichzelf echter niet een deugdelijke grondslag voor afwijzing van de aanvraag om bijstand. Aan mevrouw en meneer komt namelijk in beginsel als gehuwden gezamenlijk recht op bijstand van overheidswege toe. Het college had zich moeten buigen over de vraag hoe mevrouw en meneer hun recht op gezinsbijstand te gelde konden maken. In dit verband wordt het volgende overwogen.

- Elk van de gehuwden is betrokkene bij het recht op bijstand en heeft als zodanig op grond van artikel 40, eerste lid, van de Pw recht op bijstand naar de norm voor gehuwden jegens het college van de gemeente waar hij zijn woonplaats heeft.
- Omdat het recht de gehuwden gezamenlijk toekomt, moeten zij dit gezamenlijk aanvragen.
- Dat betekent dat zowel mevrouw als meneer bij het college van de ‘eigen’ gemeente bijstand naar de norm voor gehuwden kan aanvragen, zodat beide colleges moeten beslissen over het recht op gezinsbijstand van ieder van de gehuwden. De omstandigheid dat één van de gehuwden geen woonplaats heeft in de gemeente waar de bijstand wordt aangevraagd doet er immers niet aan af dat de ander dat wel heeft.
- Dit is echter gezien de (geschiedenis van de) wetssystematiek en uit een oogpunt van de (praktische) uitvoerbaarheid van de wet - het betreft hier alle mogelijke beslissingen die bij en na de toekenning van het recht op gezinsbijstand ten aanzien daarvan kunnen, en dus ten aanzien van beide gehuwden (meestal) gelijkelijk moeten worden genomen - niet aanvaardbaar.
- Om die reden moet de beoordeling van het recht op gezinsbijstand en de bijstandverlening aan de gehuwden door één college gedaan worden. De vroeger gekozen rangorde kan nu echter geen uitgangspunt meer zijn.
- Het is daarom in beginsel aan de gehuwden samen om te bepalen bij welk van de beide tot bijstandverlening bevoegde colleges zij gezamenlijk hun aanvraag om gezinsbijstand indienen. Het college waarbij de bijstand dan is aangevraagd moet vervolgens overleggen met het andere college en de colleges moeten onderling op grond van alle relevante feiten en omstandigheden en bij afweging van betrokken belangen te bepalen welk van beide colleges het meest aangewezen is om het recht op bijstand te beoordelen. Dit brengt tevens mee dat zij in onderling overleg bepalen welk college dient te worden belast met de bijstandverlening, al dan niet met uitvoeringstechnische en financiële steun van het andere college. Daarbij geldt een doorzendplicht naar het aangewezen college als bedoeld in artikel 2:3 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Voor zover de colleges onderling geen overeenstemming kunnen bereiken, kan overeenkomstig artikel 42 van de Pw een geschil aanhangig worden gemaakt.

Het college had mevrouw erop moeten wijzen dat de aanvraag mede door meneer moest worden gedaan en had het college in overleg moeten treden met het college van Opsterland. Dat college was immers, evenals het college van Ameland, bevoegd om te beslissen over de gezinsbijstand . Door dit na te laten is het bestreden besluit niet zorgvuldig tot stand gekomen en niet toereikend gemotiveerd.

Vermogenssituatie

Het college heeft het vermogen van mevrouw en meneer slechts globaal beoordeeld en geen onderzoek gedaan naar de overige bezittingen en schulden van beide partners. Er heeft dus geen vermogensvaststelling plaatsgevonden.

ECLI:NL:CRVB:2019:2132

Gecontroleerd door Stimulansz op 29 september 2023

Gemeentelijk briefadresbeleid

Er kunnen zich situaties voordoen waardoor een persoon geen adres in BRP kan laten registreren. In dat geval is er sprake van een persoon met een adresprobleem.